

2) סא דין פמה צריך לרקוד ולכונן בקריאת שמע, ובו כ"ו סעיפים:

א "יקרא קריאת (א) שמע (ב) [ב] (ב) בכונה (ג) באימה קריאה (ד) ברתת נזיע: ב יאשר אנכי מצוף היום' הינו לומר, בכל יום יהיו בעיניך פחדשים, ולא פמי שקבר שמע אותו הרבה פעמים שאינו

חביב (ה) אצלו: ג יקריאת שמע יש רמ"ה תבות, וכדי (ו) להשלים רמ"ה קנגד איכריו של אדם (ז) מסים שליח צבור (ח) ה' אלהיכם אמת (ט) והוודי ואומר בקול רם (י) [נ] (י) ה' אלהיכם אמת: הגה וכוה כל אדם יוצא, הואיל ושומעין מפיו של שליח צבור שלש תבות אלו (כ"י כסס א"ת). ואם התוודי וזעה גמ"פן לאמר עם השליח צבור, אין אסור (א) (יא) בדבר (דבר עצמו): [נאם הוא קורא בתיחד וכן] (ד) (יב) בטי"ו וזון שפ"אמת ונציב: שעולים תשעים, והם קנגד שלשת שמות התורה, שקל שם עולה עשרים נפש וארבע אותיותיו הם שלשים: הגה ויש עוד טעם אחר בדבר, דטי"ו וזון עולין תשעים, וקריאה נחשבת אסור, (יג) פרי תשעים וקודם קמנן השם בקריאתו, והיו קאלו אמר ה' אלהי אמת (מהרי"ק שורש מ"ב ואגוד). ויש שכתבו דכל הקורא קריאת שמע בתיחד (יד) יאמר אל קלך נאמן (ט) שמע וגו', כי שלש תבות אלו משלימין המנן של רמ"ה, והוא במקום אמן שיש לענות אחר ב'ריו הבוחר בעצמו ישראל באהבה, וכן נהגין. ונראה לי, מכל מקום שקורא עם הצבור לא יאמר אל קלך נאמן, רק (טו) יאמר אמן אחר שליח צבור שקססם התורה, (טז) וכן נהגין וכן הוא: ד' נהגין לקרות פסוק ראשון בקול רם כדי לעורר התפלה: ה' נהגין לתן (ו) [נ] (י) ודיקה על פניהם בקריאת פסוק ראשון, כדי שלא יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכונן: ו' צריך (יח) להאריך בתי"ת של אהוד' כדי שבמליך הקדוש ברוך הוא בשמים ובארוץ, "שלה רימו התטטטות שבאמצע ג' התי"ת, וצריך בדי"ת של אהוד שעור שחשב שהקדוש ברוך הוא יחיד בעולמו ומושל בארבע רוחות העולם, (יט) ולא נאריך יותר מקשעור זה. ויש נהגים להטות הראש כפי (י) (כ) המחשבה מעלה ומטה ולא רבע רוחות: ז' נהגיש (מ) [נ] (כא) בדי"ת שלא תהא קרי"ש: ח' ילא נחטף בתי"ת לילא נאריך באל"ף: ט' אסור לומר (כב) 'שמע' (ט) שתי פעמים, (כג) *בין שנופל התבות שאומר שמע שמע, בין שנופל (כד) הפסוק ראשון: *ישלח זרין אל ארצה יתים סין סא*

ד, דאמר רבי שמעון בן לקיש, כתוב בתורה על השעה שקיבץ יעקב את בניו לפני מותו (בראשית מט, א): "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם בארצות הנמים". וישש יעקב לגלות לבניו קץ הנמין - שה' כביכול יחיד את ימינו לפניו, ממה שהחזירה לאחור מלהילחם נגד אויבי ישראל ונסתלקה ממנו שכינה ולא יכול היה לגלות. אמר לבניו "שמא חס ושלום יש במשתי כלומר, למושה מורע, פסול באמונתו בה"מ, באברהם, שיעא ממנו ישמעאל, ואבי, וצחק, שיעא ממנו עשו". וכדי להטיר את חששו אמרו לו בניו: "שמע ישראל (אבינו) ה' אלהינו ה' אחד", וכך הסבירו את תשובתם, אמרו: "כשם שאין בלבך אלא אחד (הקב"ה), כך אין בלבנו אלא אחד". באותה שעה, פתח יעקב אבינו ואמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" *סא פסוקי (א) א"ל*

3)

(ב) בכונה. אליהו רבא הביא בשם הפלפול, והוא בירושלמי סוף פרק קמא דברכות, דקריאת שמע קרמו עשרת הדברות: ב"ה אלהינו" קרמו "אנכי ה' אלהיך"; "ה' אחד", דבור "לא יהיה לך"; ובפסוק "ואהבתם" קרמו דבור "לא תשא", דמאן דרחם למלכא לא משתבע בשמה לשקרא; ובפסוק "ויכתבתם", דבור "לא תחמד", דכתיב "בייתך" ולא בית חברך; ובפסוק "ואספת דגנך", דבור "לא תגב", ד"דגנך", ולא תאסף דגן חברך; ובפסוק "ואבדתם מתרה", דבור "לא תרצח", דמאן דקטל וקטל; ובפסוק "למען ירבו ימיכם", דבור "פגד את אביך"; ובפסוק "ולא תתורו וגו' ואחרי עיניכם", דבור "לא תנאף"; ובפסוק "למען תזכרו" וגו', דבור "זכור את יום השבת", שהוא שקול ככל התורה; ובפסוק "אני ה' אלהיכם", דבור "לא תענה ברעך עד שקר". על-כן צריך האדם להתבונן בהם בעת אמירת קריאת שמע, כדי שלא יבוא לעבר על אחת מהן: (ג) באימה ויראה. ונראה (ג) דאימה ויראה זו היא באופן זה, שכינן בשעה שהיא קורא את שמע לקבל עליו על מלכות שמים, להיות נהרג על קדוש השם המיוחד, דזוהו: "בכל נפשך", אפלו נוטל את נפשך, ועל זה אמר הכתוב "פי עליך הרגנו כל היום", פי אז בכונה זו יקראנה באימה ויראה ורתת נזיע: (ד) ברתת נזיע. פתח הטור בשם רב עמרם: לשונה איניש לקריאת שמע בכל זמן דקרי לה כפרוטקמא תרשה [הוא פתח צווי הסלף על בני מדינתו], ויחשב בלבו: אלו מלך בשר נדם

הוא בירושלמי סוף פרק קמא דברכות, דקריאת שמע קרמו עשרת הדברות: ב"ה אלהינו" קרמו "אנכי ה' אלהיך"; "ה' אחד", דבור "לא יהיה לך"; ובפסוק "ואהבתם" קרמו דבור "לא תשא", דמאן דרחם למלכא לא משתבע בשמה לשקרא; ובפסוק "ויכתבתם", דבור "לא תחמד", דכתיב "בייתך" ולא בית חברך; ובפסוק "ואספת דגנך", דבור "לא תגב", ד"דגנך", ולא תאסף דגן חברך; ובפסוק "ואבדתם מתרה", דבור "לא תרצח", דמאן דקטל וקטל; ובפסוק "למען ירבו ימיכם", דבור "פגד את אביך"; ובפסוק "ולא תתורו וגו' ואחרי עיניכם", דבור "לא תנאף"; ובפסוק "למען תזכרו" וגו', דבור "זכור את יום השבת", שהוא שקול ככל התורה; ובפסוק "אני ה' אלהיכם", דבור "לא תענה ברעך עד שקר". על-כן צריך האדם להתבונן בהם בעת אמירת קריאת שמע, כדי שלא יבוא לעבר על אחת מהן: (ג) באימה ויראה. ונראה (ג) דאימה ויראה זו היא באופן זה, שכינן בשעה שהיא קורא את שמע לקבל עליו על מלכות שמים, להיות נהרג על קדוש השם המיוחד, דזוהו: "בכל נפשך", אפלו נוטל את נפשך, ועל זה אמר הכתוב "פי עליך הרגנו כל היום", פי אז בכונה זו יקראנה באימה ויראה ורתת נזיע: (ד) ברתת נזיע. פתח הטור בשם רב עמרם: לשונה איניש לקריאת שמע בכל זמן דקרי לה כפרוטקמא תרשה [הוא פתח צווי הסלף על בני מדינתו], ויחשב בלבו: אלו מלך בשר נדם

4)

ג (ו) להשלים רמ"ה קנגד איכריו של אדם (ז) מסים שליח צבור (ח) ה' אלהיכם אמת (ט) והוודי ואומר בקול רם (י) [נ] (י) ה' אלהיכם אמת: הגה וכוה כל אדם יוצא, הואיל ושומעין מפיו של שליח צבור שלש תבות אלו (כ"י כסס א"ת). ואם התוודי וזעה גמ"פן לאמר עם השליח צבור, אין אסור (א) (יא) בדבר (דבר עצמו): [נאם הוא קורא בתיחד וכן] (ד) (יב) בטי"ו וזון שפ"אמת ונציב: שעולים תשעים, והם קנגד שלשת שמות התורה, שקל שם עולה עשרים נפש וארבע אותיותיו הם שלשים: הגה ויש עוד טעם אחר בדבר, דטי"ו וזון עולין תשעים, וקריאה נחשבת אסור, (יג) פרי תשעים וקודם קמנן השם בקריאתו, והיו קאלו אמר ה' אלהי אמת (מהרי"ק שורש מ"ב ואגוד). ויש שכתבו דכל הקורא קריאת שמע בתיחד (יד) יאמר אל קלך נאמן (ט) שמע וגו', כי שלש תבות אלו משלימין המנן של רמ"ה, והוא במקום אמן שיש לענות אחר ב'ריו הבוחר בעצמו ישראל באהבה, וכן נהגין. ונראה לי, מכל מקום שקורא עם הצבור לא יאמר אל קלך נאמן, רק (טו) יאמר אמן אחר שליח צבור שקססם התורה, (טז) וכן נהגין וכן הוא: ד' נהגין לקרות פסוק ראשון בקול רם כדי לעורר התפלה: ה' נהגין לתן (ו) [נ] (י) ודיקה על פניהם בקריאת פסוק ראשון, כדי שלא יסתכל בדבר אחר שמונעו מלכונן: ו' צריך (יח) להאריך בתי"ת של אהוד' כדי שבמליך הקדוש ברוך הוא בשמים ובארוץ, "שלה רימו התטטות שבאמצע ג' התי"ת, וצריך בדי"ת של אהוד שעור שחשב שהקדוש ברוך הוא יחיד בעולמו ומושל בארבע רוחות העולם, (יט) ולא נאריך יותר מקשעור זה. ויש נהגים להטות הראש כפי (י) (כ) המחשבה מעלה ומטה ולא רבע רוחות: ז' נהגיש (מ) [נ] (כא) בדי"ת שלא תהא קרי"ש: ח' ילא נחטף בתי"ת לילא נאריך באל"ף: ט' אסור לומר (כב) 'שמע' (ט) שתי פעמים, (כג) *בין שנופל התבות שאומר שמע שמע, בין שנופל (כד) הפסוק ראשון: *ישלח זרין אל ארצה יתים סין סא*

שולח פרוטקמא תרשה, בודאי היו כל בני המדינה קוראין אותה באימה ויראה ברתת נזיע; קל נחמר לקריאת שמע, שהוא פרוטקמא של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שחייב כל אחד לקרותה באימה ויראה ברתת נזיע. וכתיב הפירשה, דלהכי המשילו לפרוטקמא פתח צווי הסלף, לומר לך שלא תקרא קריאת שמע בפתיפה ובמרובה ובערבוב הדברים, אלא במתון מלה במלה ובהפסק בין דבר לדבר, כאדם הקורא צווי הסלף שקורא במתון גדול כל צווי בפני עצמו להבינו על תכונתו, כך יקרא קריאת שמע, כל צווי וצווי ענין וענין הנזכר בו ישים אל לבו להבינו, כי הוא צווי הסלף הגדול ברוך הוא: *אמר בנינו - ה' השלח זרין גמ"פ סא*

5)

הוא דבר מופלג כי מספר שלהם כמו מספר אחד, כי היה יעקב נגד האל"ף של אחד וח' בני אמהות וד' בני השפחות הרי מספר שלהם הם אחד במילואו, שהרי יעקב ובניו הם 72 כמספר אחד במילואו. וה שאמרו כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד, כי יעקב הוא אחד בעצמו ולפיכך אין בלבנו אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד כי אנו מתחברים ביחד עד שאנחנו אחד, וזהו על ידי יעקב כי יעקב הוא אחד לגמרי בעצמו לכן יעקב נגד האל"ף שבמלת אחד, ולכן אמרו כשם שבלבך אינו רק אחד כי יעקב יחיד היה ובודאי אין בלבנו אלא אחד, כך אף אם אנו הם יותר מ"מ אנו מצטרפין לאחד כי כך מספר שלנו עם יעקב שאנו מתחברים אליו במספר אחד ולכן אמרו שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, וכן מה שאנו אומרים שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, היינו שכל אחד מישראל מקבל מלכותו יתברך עליו באמצעות כלל ישראל אשר הכלל מלכותו יתברך עליו, ויש לומר שמע ישראל ה' אלהינו וגו' כאלו הוא מדבר אל הכלל, ודברים אלו עמוקים מאד: *אמר בנינו - ה' השלח זרין גמ"פ סא*

בפסוק "שמע ישראל", כל שתי תיבות יפסיק מעט, ויכוין בהן: שמע ישראל - קבל והבן ישראל כי ה' הוא אלהינו. ועוד, כי ה' הוא אחד. ועי"ן של "שמע", ודל"ת של "אחד", יכוין במחשבתו באותיות גדולות. ויארץ בדל"ת של "אחד" ויכוין שהקב"ה יחיד בעולמו ומושל בארבע רוחות העולם. ויש מכוונים: א - ה' יחיד בעולמו. ח - מושל בשבעה רקיעים ובארץ. ד - מושל בארבע רוחות העולם. יכוין בקריאת שמע למיים מצות עשה מדאורייתא. אם לא כיון כלל בפסוק ראשון של קריאת שמע חוזר ויקרא שנית. אמנם לא יחזור מיד עד שיגמור פרשה ראשונה של קריאת שמע עד "ובשעריד" ויחזור ויקרא שוב "שמע ישראל" בכונה וימשיך "ברוך וכו'". כשאומרים את הפסוקים "שמע" ו"ברוך שם וכו'" נוהגים לכסות את העינים ביד ימין. *אמר בנינו - ה' השלח זרין גמ"פ סא*

6)

מדות ק"ש צווו הש"י ליהד שמו ערבית ושחיתת, כי כך מחויב בערבית להודיע כי בלילה בהעדר האור כל הנבראים כאלו יש בהם העדר הוא החושך, ואז יש ליהד שמו כי הוא יתברך אחד מצד הוה שכלם יש בהם העדר כמו שמורה הלילה והוא קיים לכך הוא אחד. וביזם הכל נמצא, ולכך יש ליהד שמו גם כן כי מאתו נמצא הכל כמו שבערב אליו נאסף הכל והכל נמסר בידו כדכתיב (תהלים ל"א) בידך אפקיד רוחי, וכך מאתו נמצא הכל ובבקר שהכל נמצא יש ליהד שמו כי הוא אחד כי ממנו נמצא הכל. והנה הוא אחד הן מצד הערב שאליו נאסף הכל בידו הוא ית' אחד, הן מצד הבוקר שהכל נמצא הוא אחד כי מאתו נמצא הכל ומאחר שמתו נמצא הכל הוא ית' אחד ואין וולתו, ועל זה באה מצות ק"ש בערב ובבקר.

הכתובת היחידה

גבורה שבעולם, שכאשר אומרים שיחה, נוטלים פסוק או עניין שתפסת בו דיוע לכל, ואומרים בו הסבר מחדש, או את דברי חז"ל הידועים פחות. חיוס נעשה את החיפז: ניטול פסוקים, שדברי חז"ל עליהם ידועים למדי, ונשתדל להסביר דווקא את פשט המילים... ועל-אף שכל אחד יודע גם את הפשט - עדיין יש צורך לערוך לפשט; להיות את המילים:

ישמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" ודברי ה'. מה אמורות קולות הפסוק לומר לנו? אלול ערכים ומעשים, צדק, שונן, פסוק זה (והבאים אחריו בפרשה) לחנך אותנו - ניתן לומר, שתמציתו של הפסוק היא זו:

ה', הוא הבורא והמנהיג היחיד של העולם. והי מצאיות בלתי משתנות, מאז ולעולם. כל הרצונות והכחות הן שלו, והרצון המרכזי שאנו מזהים, הוא רצונו הכביר והמתמיד להטיב. מטרת בריאת העולם (כפי חגלה לעינינו) הייתה אחת ויחידה: להשפיע מטובו האיך-סופי על בריאו. לשם כך יצר בראים, כדי שיהיה על מי להשפיע טובה וברכה.

קביעה זו שבפסוק הראשון, מהווה תשתית לאמונתו של כל יהודי ועד על קונות פסוק זה: שיחות לספר במדבר עמי קחו, שיחות ליוהכפ"ט עמי עט. הפסוקים הבאים שבפרשה, הם תוצאה חובעת מאמונה זו: כיוון שהיחידות היא תורת-חיים שיוודת לחיי המעשה, לכן אין האמונה שבפסוק הראשון נותרת ערטילאית, מופשטת, אלא היא מלווה במקטנה מעשית המפורטת להלן:

היות והי הוא בעל היכולות כולן, ורצונו להטיב עמו, נמצא שחוא הכתובת היחידה לכל בקשותינו. אין כתובת אחרת. כל הטוב והאשר שאנו מעוניינים בו ושואפים אליו - מצוי אך ורק בידו. יתרה מזו: כיוון שהוא איך-סופי, הרי שגם רצונו להטיב הוא איך-סופי; הוא רוצה להטיב לי, אך יותר ממה שאני רוצה להטיב לעצמי... כי לעומת הרצון העליון, הקיים בכל עת - כמה כבר יכול בן-מתנות לרצות! ומעתה: כיוון שמדובר במי שרוצה לכל-כך טובותי, הרי שהמסקנה המשפטית היא אחת והכרחית:

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך!" (שם, ה) - הוא היחיד הרוצה - והיכול - לדאוג לכל מחסורך ולאורךך, ואם-כן, למה לך כל חפץ שקיים עם כוחות נוספים; הרי כולם טפלים לו, כולם תלויים בו; מצאיתו של כל כוח או ערך אחר בעולם, נובעת ומתאפשרת בחסדו בלבד. לפיכך: כיוון שהוא המקור היחיד לכל הטוב שאחזק רוצה בו; מאחר שהוא יצר אותך אך ורק כדי להשפיע עליך טובה כל חייד - תקע בלבך את אהבתו בלבד! התרכז אך ורק בו, ותקנה את משאלותיך אליו בלבד! ושוב, אל נא תשכח: איך צריך לחשוש, שמא הטובה שאחזק מבקש ממנו היא בניגוד לרצונו, או - חלילה - "מטרידה" אותו. אדרבה: רצונו האיך-סופי להשפיע עליך טובה, גדול אף מרצונו האישי לקבל טובה.

איתנו לך רבים יאמר, לך רבים יאמר, לך רבים יאמר

10

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. בכונות הפשוטות של ק"ש איתא שצריך לכוון באמירת פסוק זה, לייחד את הקב"ה שהוא יחיד ומיוחד בכל העולם בכל שבעת הרקיעים ובארבע רוחות העולם, וכן שימסור נפשו ורוחו ונשמתו למען קדושת שמו יתברך. וצריך ביאור דהרי פסוק שמע ישראל הוא יסוד האמונה שהקב"ה הוא יחיד ומיוחד והוא אחד ואין שני, אבל היכן מרומז כאן ענין מסירת נפשו ורוחו ונשמתו להש"ת. וביותר צ"ב, שהרי ענין מסירת נפש נזכר להלן, וכמו שדרשו חז"ל (ברכות נד.) ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשך.

והבי' בזה והנה שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד לא נאמר כשאר מצוות התורה בלשון ציווי, וכמו ואהבת את ה' שהוא ציווי, ואילו כאן כתיב הלשון שמע ישראל שאין זה ציווי אלא הר"ז הודעה ליהודי שידע את מהותו, והיינו כי כל המצוות ניתנו ליהודי אך מהו יהודי עצמו זה נאמר בפסוק זה, שמע ישראל, ה' אלקינו ה' אחד. אצל יהודי יש רק דבר אחד, ה' אלקינו ואין עוד מלבדו. בכל הבריאה דומם צומח חי ומדבר אין שום דבר מלבד כח הבורא ית', כמ' אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, וכמ"ד (נחמיה ט) ואתה מחיה את כולם, שכל החיות היא מאלקות ואין דבר יכול לנוע ממקומו בלי השגחתו הפרטית, וכל הבריאה מתקיימת מהכת עליון של ואתה מחיה את כולם. והכרה זו מביאה יהודי להתבטל לגמרי להש"ת בבחי' לך אני וכל אשר לי, שהרי אין שום דבר חוץ מהש"ת, וכשלעצמו אין לו שום קיום מבלי כח הקב"ה. והוה פי' ה' אחד, שהכל בטל ומבוטל אליו ית'. ומרומז הענין במה דאי' בשו"ע (או"ח ס"א) שצריך לכסות עיניו באמירת פסוק זה,

שלא מצינו במק"א חובה כזו, אלא שזה בא גם לבטא ענין תכלית הביטול שבפסוק זה, שחוק ממנו ית' הכל אין ואפס.

וזה המעמד המיוחד של קריאת שמע בעם ישראל. כמו שמצינו בסדר הש"ס מתחיל מאימתי קורין את שמע בערבית, כי היום מתחיל מהלילה, ומיד בתחלת יומו של יהודי ראש לכל דבר קורא הוא ק"ש ומקבל עליו עול מלכות שמים, שהוא בטל לגמרי להש"ת. ולכן קדמה פרשת שמע לפרשת והיה אם שמוע להקדים קבלת עומ"ש לקבלת עול מצוות, כי ענין ההתבטלות קודם לעול מצוות, כי זו מהותו של יהודי בעולמו להיות בטל בתכלית להש"ת, וזה קודם לכל המצוות, וע"כ מיד בתחלת היום קורין את שמע בה מקבל יהודי ע"ע את ההתבטלות לה' אחד. וכן כאשר יהודי נולד קורין את שמע בכל לילה ליד מטתו, וכאשר מכניסין אותו לבית אומרים שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, וכן באחרית ימיו בשעה שהוא הולך לעולמו אומרים שמע ישראל ה' א' אחד, כי שמע ישראל הוא היסוד של יהודי המלוה אותו בכל ימי חייו, שבראשית כל דבר הוא מקבל ע"ע עול מלכות שמים ומתבטל להש"ת בקריאת שמע ישראל. וכמ"כ בתחלת השנה בראש השנה אומרים בראשונה סדר מלכויות כמאת"ל (ר"ה טז). אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם.

10

15

20

25

לתיגמר שלם לאזגור אסלנימ-ה רבבים אה-ס' -א

12

ג. תניא סומכוס אומר, המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו. אריכות החיים נאותה למי ששם לו בחייו מטרה נשגבה, שכל שיתרבה ערך האמצעיים שמגיעים אותו אל מטרתו יגדל ערך מטרותו. ע"כ צריך שיחי' חיים ארוכים כדי שיוכל להרבות בהצעות המגיעות אל התכלית. מה שא"כ מי שאין לו בחייו מטרה, א"כ כל רגע בחייו בודד הוא, ומאחר שהם עוברים, אין הבדל בין רב למעט ואורך או קוצר. והנה פרי האריכות באחד, הוא למען השרש בנפשו, כי מתוך שהש"ת הוא אחד, שולט בעולמו ביחודו, וכל מה שברא ברא רק לתכלית נשגבה ומיוחדת, ואנו צריכים ללכת בדרכיו, לשום כל חיינו מטרה לתכלית מרוממת, מאריכים לו ימיו ושנותיו, למען יוכל להגדיל פעלים למטרת התכלית המקודשת, שכל שירבה בהצעות תגדל תפארת התכלית.

ד. אמר ר"א בר עקיב ובדל"ת, אר"א ובלבד שלא יחטוף בחי"ת. האחדות מובנת בהיותנו יודעים ששליטת השם ית' היא מיוחדת, בהתחלת הסיבות הראשיות המסבכות אל כל המון המעשים, שהמה בערך השמים, ובגמר כל מגמה ותכלית שימצא שיהי' נפעל, שהוא כערך הארץ, ובכל האמצעיים הרבים והסיבוכים השונים, והמסובכים, לפי השגתינו, שהם דומים לר' רוחות העולם, הממוצעים, כמחברים, לפי הציוו החיצוני, השמים עם הארץ. והנה עקר פרי המשרים לפעולות הטובות וההנהגה הטובה היוצא מלימוד האחדות, הוא למען נדע להתנהג, בכל האמצעיים הנראים כמפורדים בארבע רוחות השמים, לאין תכלית ומטרה מאוחדת, רק לתכלית הטוב

והנשגב, ע"כ עיקר האריכות הוא בד', הרומזת לר' רוחות השמים. אמנם בשים לב לסדר את האמצעיים בתכונה יפה והגונה, הדרך המביא לזה הוא להסתכל כפי האפשרי אל ערך רוממות העצה העליונה שהסבה כל המון המעשים לתכליתם, ואת ערך התכלית הנשגבה בפעולתה בהגלותה לעין כל בהדרה, וראו כל בשר יחדו כי פי ד' דבר", שזאת תכשיר את המעשים ותורוממם. ע"כ לא יחטוף בחי"ת, המורה שמים וארץ, כציוו ז' רקיעים וארץ, שהוא ערך אל התחלת הפועל וגמר תכליתו, או כערך הזמן, ד' ימי השבוע, ומה שהוא למעלה בערך ממנו, שהוא צורת ח', שמנה, מעלה אחת למעלה משבעה, שהם ציוו הזמן. כי בהשכח לגמרי ערך ההתחלה והתכלית, יצערו המעשים ויפלו מערכם, ע"כ לא יחטוף בחי"ת.

ה. חזייה דהוה קא מאריך טובא, א"ל כיון דאמליכתי למעלה ולמטה ולארכע רוחות השמים תו לא צריכת. ידיעת השם ית' כוללת שתי אלה: הידיעה האמתית הדרושה להישיר המעשים ולרוממם. והשנית, הידיעה שהיא לרומם הנפש עצמה בידיעות האמת והדרת נעם הנשגבות בדעת האלקים. אמנם, מה שהוא לצורך מצוה חיובית, מצות ק"ש, הוא מה שנוגע למעשים והישרתם. ויתרון הדעת הוא מה שנוגע לתלמוד תורה. ע"כ יסוד הכללי בקבלת עול מלכות שמים, הוא שיכיר ידו ית' שבכל משלה, בהתחלה בסוף ובאמצעיים כולם. אמנם לדעת ערך ההכנות וערכי התכליות, ואיך הם קשורים זה בזה, הוא מה שנוגע לגדולת הנפש חוץ לערך המעשים, זה לא צריכה לערך ק"ש כיא לערך השכלת הש"ת ואמתתו, לאמתה של תורה.

עין אלה ביונו - י. פירק ג' - א